

† PROF. J. VAN BAREN.

Den 6den Februari overleed te Wageningen onze goede vriend Prof. J. VAN BAREN. Hij was een groot vriend en een echt kenner van het Nederlandsche landschap. Voor hen die er aan deelnamen, zullen de vele excursies, door hem geleid, onvergetelijk blijven in de eerste plaats wel om zijn fiere persoonlijkheid. Hij werd nooit moede, er op te wijzen van hoe groot wetenschappelijk belang de geologische gesteldheid van Nederland is en hoe betrekkelijk weinig wij er eigenlijk nog met zekerheid van weten. In onze herinnering zal hij dan ook blijven voortleven als een krachtig strever met de leuze „vooruit”.

Vinkenslag in de sneeuw. Als iets bijzonders kan ik u mededeelen, dat op den morgen van 24 Februari j.l. de vink (*Fringilla coelebs*) luide sloeg in het Noorderplantsoen te Groningen. Het eigenaardige hierbij was niet alleen de vroegte des jaars, maar vooral deze luide zang boven het sneeuwtapijt, waarmee de vloer van 't bosch was bedekt.

Voorts kan ik u melden, dat gepasseerde zomer de bergkwikstaart (*Motacilla melanope*) dicht bij Groningen heeft gebroed, namelijk aan en bij een flauwe glooiing bij het Selwerder diepje. Ik had reeds vaker, nu eenige jaren geleden, de aanwezigheid dezer kwikstaartsoort bij Groningen opgemerkt, doch dit was altijd des voorjaars en ik was van opinie, dat ze op doortrek waren. Ik kwam nimmer bij het nestje, doch bleef op eenigen afstand; ik weet n.l. al te goed, dat juist die groote nieuwsgierigheid in vele gevallen noodlottig is voor het welslagen der broedsels, en vooral indien het zeldzame vogels betreft. Waren toch alle menschen hiervan doordrongen, ik ben er zeker van, dat de broedsels over het algemeen beter zouden gelukken. Men denke aan de vele broedkastjes opgehangen als attractie en als zoodanig het object der nieuwsgierigheid, waarvan vaak door te intense controle niet veel terecht komt. Nestkastjes ophangen, uitstekend! Maar men blijve er af, de vogels zelve weten raad en ze zijn er niet van gediend, dat de mensch er voortdurend in gluurt. Groote vogelvrienden zondigen nog wel op dit punt tegen het welslagen der broedsels.

Op eenigen afstand kan men zonder bezwaar waarnemen, ook het uitvliegen der jongen controleren, zonder dat de vogels worden gestoord.

Groningen.

J. H. GELDERLOOS.

De Ijsvogel in de Provincie Utrecht. Een tiental jaren geleden namen mijn broer en ik, wie in onzen H.B.S.-tijd door de Verkade-Albums de oogen geopend waren voor onze schoone Hollandsche fauna, inzonderheid de vogels, en dies op onze fietstochten, soms speciaal daartoe op vrije middagen op touw gezet, steeds rondspiedend, of er iets bijzonders te zien was, op een mooien morgen in de vacantie aan een stille Wetering onder Doorn een ijsvogel waar; dat was toen voor ons een evenement van den hoogsten rang en we fietsten nog dikwijls dienzelfden weg, die we zelfs de „ijsvogelweg” doopten. We hebben hem daar echter nooit meer gezien, doch in onze herinnering is dat vreugdevol gebeuren nooit uitgewischt. Dicht bij die plek hebben we als een zekere vergoeding later eens putters waargenomen. Jaren later, toen ik in Zutphen woonde, ontdekte ik er een ijsvogel, die huisde in de buurt van de kerkhofsgracht, doch ook de keeren, dat ik hem daar bemerkte, zag ik hem maar heel even en op vrij grooten afstand.

Eenige jaren terug ben ik er achter gekomen, dat ook in mijn geboorteplaats Zeist zoo'n schitterend ijsvogeltje zijn tenten heeft opgeslagen. Mijn waarnemingen bleven helaas echter tot nog toe beperkt tot zeer oppervlakkige: een plotseling zien wegvliegen, soms gepaard met het bekende hooge, schelle fluitgeluid. Vandaag evenwel heb ik het groote genot gesmaakt, hem beter te kunnen observeren. Het door hem geoccupeerde terrein is het gebied, gevormd door de groote, onbetreden achtertuin van het bekende „Slot” te Zeist, met zijn breede, om gebouwen en tuin loopende vijvers. Deze vijvers waren door de vrij strenge vorst der laatste

dagen geheel dichtgevroren. Voor de zwanen waren bij „Adam en Eva” echter eenige bijten in het ijs gehakt. Toen ik daar vanmiddag om half een kwam, zag ik aan den overkant in een der boompjes iets blauws; mijn onmiddellijke gedachte was: een ijsvogel, temeer daar ik hem de vorigen Zondag daar in de buurt ook waargenomen had. Rustig zat hij daar, onbewegelijk in het open water starende en zich niets aantrekkende van de zwanen of de waterhoentjes, die vlak bij hem heen en weer zwommen, liepen, klauterden of doken en het ijs soms verder deden scheuren. Ik wandelde nog een eindje verder langs den oever en stapte daar, om nog wat dicht bij te komen, op een in het ijs vastliggende boot. Wie schetst mijn verbazing, toen het prachtige dier opeens over vloog en plaats nam op een tak boven „Adam en Eva”, waar ’t water ook openlag, vlak bij mij! Zoo mooi had ik hem nog nooit gezien: duidelijk zag ik zijn schitterend-blauw-groen gekleurde, glanzende, ’k zou haast zeggen zijde-achtigen rug, zijn oranje-achtige borst en lange snavel: ’n eenigszins gedrongen gestalte. Kort daarna vloog hij weer naar den overkant. Terwijl mijn oogen onafgebroken op hem gevestigd waren, zag ik hem ineens vlak bij een waterkipje pijlsnel in het water duiken, om even bliksemsnel met een glinsterend vischje in zijn bek weer op zijn zittak plaats te nemen, waar schielijk de spartelende prooi in zijn keelgat verdween.

Een uur later ben ik teruggekomen, gewapend met een kijker. Hij zat, toen ik arriveerde, aan mijn oever, doch vloog meteen over. Rustig zat hij daar weer te spieden naar buit. Door mijn prisma kon ik hem nog beter waarnemen natuurlijk. Nog kwam hij weer een keer overvliegen en deed alsof hij mij niet bemerkte. Ik voeg hier even tusschen, dat de vogel van zijn, kant de argelooze wandelaar stellig niet op zal vallen, als hij rustig op een tak zit. Na eenigen tijd vloog hij als een bliksemflits dicht langs het water, schuin naar mijn oever om in die richting te verdwijnen, onder ’t uitstooten van zijn schrill gefluit. Speciaal als hij vliegt, vallen zijn glinsterende, weerschijnende kleuren op. Blijkbaar is hij nog al zeldzaam. Daarom wilde ik door dit stukje onze lezers aansporen in hun streek eens uit te kijken, en ons eventueel van hun ervaringen te vertellen. Het gaat hier toch om een kostbaren vertegenwoordiger van onze avifauna, waarop wij even trotsch als zuinig dienen te zijn.

Zeist, 2de Dorpsstraat 63, 22 Jan. '33.

G. J. UITMAN.

Winterslaap bij de kikkers. ’t Is Maandagmorgen, even voor half negen. Ik sta in mijn lokaal voor de dikbevroren ruiten. Een klein hiaat tusschen de ijsbloemen verschaft me een prachtig uitzicht op ons dorp, dat nog rustig ligt in wintersche schoonheid.

Plotseling hoor ik een driftig getik op de deur. Ik doe open en op mijn vraag, wat er aan de hand is neemt Albert, als altijd de aanvoerder in mijn klas, het woord. Met veel enthousiasme vertelt hij, dat de kikkers geen winterslaap hebben, al had ik ze dat de vorige week ook verteld. Want bij zijn buurman in de sloot zwommen er bij honderden heen en weer; zoo zorgden ze er wel voor, dat die sloot niet toevroor. Een en ander werd door de klasgenoten bevestigd. Geïnteresseerd doe ik eenige vragen en we besluiten kort en goed, om na drie uur een kijkje te gaan nemen.

In den loop van den dag is het ook in de andere klassen bekend geworden, dat de vijfde klas met me naar de kikkers zal gaan kijken, zoodat het om drie uur een ware optocht wordt. Langs smalle paadjes, nageglurd door nieuwsgierige vaders en moeders, komen we eindelijk aan het doel van den tocht.

Eerst zien we niets, ja toch, een wak van ongeveer anderhalf vierkante meter in het ijs. Echter geen kikkers. We wachten een oogenblik. Eindelijk komt er beweging in het water. Ik waag me op het ijs, om beter te kunnen zien en ontdek reeds dadelijk een kikker, die met de achterpooten in het ijs zit vastgevroren. Een boer is intusschen ook al komen kijken en vertelt, terwijl hij een kikker van onder het ijs te voorschijn haalt, dat er bij zonschijn hier wel honderden rond zwemmen. Hij heeft er nog nooit zooveel bijeen gezien.

We blijven nog eenigen tijd wachten en zien onophoudelijk de diertjes heen en weer zwemmen. Op mijn vraag, hoe dit toch mogelijk is, antwoordt de boer, dat de sloot nog de vorige week is uitgediept; het was toen nog zacht weer. En toen zijn ook verscheidene stobben op het droge gelegd. Volgens onzen zegsman kwamen de kikkers daar nu onder vandaan. Een verklaring, die misschien wel heel aannemelijk is; in ieder geval is het verschijnsel naar ik meen, de vermelding wel waard.

De Wilp, 31 Jan. 33. R. H. (Uit „De Natuur in”).

Hoe ijsvogels kunnen verdwijnen. Vijftientig jaar geleden huisden bij den bekenden meel- en oliemolen onder Haaksbergen oeverzwaluwen en ijsvogels in den steilen waterkant van de Buurser beek. Wij weten, hoe die beken in de zandstreek hun oevers kunnen afknabbelen en dan komen mooie kanten bloot voor die vogels. In het Winterswijkse zien we dat ook gebeuren. Doch die beken mogen maar niet zoo dartelen naar genoeg en als ze het even te bont maken, worden ze genormaliseerd. Dat is vijftientig jaar geleden dan ook gebeurd

met de Buurser beek en zoo is de molen zijn oeverzwaluwen en ijsvogels kwijt geraakt, want de steilten zijn afgeschuind en met graszoden bedekt.

Waar nestelen nog ijsvogels?

T.

Putters en putten. Naar aanleiding van uw vraag over den putter het volgende: In 1922 zag ik een putter met wagentje en vingerhoed buiten hangen in een kooi bij een schoenmaker, Goudsche Singel, Rotterdam. Ik heb het dier ermee zien werken. Nadien heb ik er elders nooit weer een gezien en van vóór 1922 herinner ik mij ook geen geval meer. Ik geloof, dat ze maar zelden meer gehouden worden en ben benieuwd of u meerdere berichten krijgt.

Nader hoor ik nog van een bewoner van Rotterdam die in 1931 een putter had, die mooi werkte en een dame heeft er thans nog een, die 't goed doet. De assistent aan het Erasmiaansch gymnasium, een goed „buiten-bioloog” heeft in drie onderscheiden gevallen gezien dat wijfjes-sijsjes hetzelfde kunnen doen als de putter. Bij een kennis van hem waren en een putter en een wijfjes-sijs die om het hardst hun kunsten toonden. Hij is verder ook van meening, dat de meezen het ook wel zouden kunnen leeren. Het lijkt wel, dat het houden van putters achteruit gaat en alleen nog in trek is bij ouden van dagen.

Rotterdam, 9 Maart '33.

A. B. VAN DEINSE.

Leiderskamp voor Natuurstudie. Het is een verheugend feit, te kunnen constateeren, dat bij de vereenigingsleiders van allerlei richting de behoefte bestaat, bij al het andere wat zij aan ontwikkelingswerk doen, vooral belangstelling voor de natuur levendig te houden. Om in die richting nog meer te kunnen geven, zien velen van hen in, hoe nuttig het voor hen zou zijn met andere in-de-natuur-belangstellende jeugdleiders samen te zijn en van elkaar te leeren.

Zoo is dit kamp bestemd voor leiders uit het vereenigingsleven of onderwijs, en leden van de N.N.V. of N.J.N. van den leeftijd van 18 jaar en ouder.

Er wordt dit jaar gekampeerd van 24 Juli tot 1 Augustus, voor hetzelfde kampgeld als verleden jaar, doch één dag langer, in het mooiste gedeelte van Zuid-Limburg, in het Geuldal bij Epen. Om het kamp groeien bij duizenden de gele zinkvioletjes, die in ons land alleen daar groeien, terwijl iets verder de Gele Monnikskap, de Moesdistel en meer bijzonderheden te vinden zullen zijn.

Het hoofddoel is echter niet zoozeer zeldzaamheden waar te nemen, dan wel de kampdeelnemers vertrouwd te maken met de kenmerkende flora, fauna en het Zuid-Limburgsche landschap, dat in vele opzichten eerder behoort bij de Eifel en de Ardennen, dan bij het laagland, waaruit ons land overigens bestaat. Epen is de plaats waar E. Heimans veel vrije dagen doorbracht en „Uit ons Krijtland” schreef.

Epen ligt ver van de bewoonde wereld, bijna een uur fietsen van het naaste station, maar met de fiets kunnen de mooiste gedeelten van het Nederlandsche en aangrenzende Belgische gebied uitstekend bezocht worden. Na afloop van het kamp kunnen de deelnemers met een minimum van reiskosten Aken, de Eifel en de Ardennen bezoeken, terwijl het verblijf in het kamp hen reeds in de natuur ingeleid heeft.

Een aantal excursie-leiders en sprekers, op de hoogte van de natuur van dit zelfkantje van ons land, zullen gedurende langer of korter tijd in het kamp aanwezig zijn. Toezeggingen zijn reeds ontvangen van Dr. Th. van Lohhuizen, (Sterrenkunde). Prof. Dr. Th. Weevers, (Plantkunde). Ir. van Rummelen (geologie). Met eenige anderen is de kampcommissie nog in correspondentie. Het kamp is in het bijzonder bedoeld, om aan vereenigingsleiders gelegenheid te geven hun natuurkennis te vermeerderen en hen in staat te stellen, dit bij hun vereenigingswerk in toepassing te brengen.

In verband met het door de kampcommissie vastgestelde maximum aantal deelnemers, geve ieder zich zoo vroeg mogelijk op, in ieder geval vóór 1 Juni.

Daar het Limburgsche landschap vrij heuvelachtig is, wordt van de deelnemers verwacht, dat ze op gewoon terrein per dag 20 K.M. wandelen of 50 K.M. fietsen kunnen. De deelnemers worden allen ondergebracht in tenten, voor zoover ze deze zelf niet meenemen.

Kosten: Voor wie gebruik maakt van de tenten der vereeniging f 20.—. Voor wie met eigen tent komt f 18.—.

Het verschuldigde bedrag op giro no. 156603 van den penningmeester van het Leiderskamp moet spoedig worden voldaan. Na ontvangst van het bedrag wordt men als deelnemer(ster) ingeschreven.

Deelnemers krijgen alsnog een programma met nadere bijzonderheden en een lijst van mede te nemen goederen.

Inlichtingen bij de Kamp-commissie: Dr. JOH. H. v. BURKOM, Adelheidstraat 227, 's-Gravenhage, Tel. 772543. Mevr. H. N. RUINEN-DE VOS, Nic. Beetsstraat 1, Arnhem, sec.-penningms. Dr. Ir. J. P. T. BIJHOUWER, Kievietlaan 21, Velsen-Driehuis. Ir. J. ENTE, Lohmanstraat 11, Amsterdam Z., Tel. 24280. Mej. JOH. LUGT, Pl. Franschelaan 15, Amsterdam-C. C. SIPKES, Zijlweg 194, Overveen, Tel. 13406 (Haarlem). F. TJALLINGH, Laan v. Soesbergen 27, Utrecht.

GEVRAAGD:

Album Serie I. De wereld in Beeld; Onze overzeesche gewesten met of zonder plaatjes. Opgave prijs aan F. L. v. d. Velde, Geest 60, Den Haag.

AANGEBODEN:

Kerner-Hansen Pflanzenleben 3 dln geb. f 10.— samen. Vakblad voor Biologen Jaarg. 4-5-6- samen f 5.—. Specht Naumann Die Vögel Europas deel I en II geb. (Lief. 1 t/m 9) samen f 8.—. Bang-Haas. Die Typen der Gattung Agrotis '22 f 1.—. Borrmann M. Soenda. Geb. f 2.50. Buchwald. Kristaloptik 6e dr. '20 geb. f 0.50. C. Cool. Overzicht der in Ned. groeiende Clavaria soorten '28 f 0.30. Francé. Das Leben der Pflanze dl. 8. Geb. f 2.75. Hertwig O. Präformation oder Epigenese '94 f 1.—. Hoogh J. de. Pseudotsuga Taxifolia Britt in Ned. '25 f 1.—. J. Kooy. Het boek v/d Hemel, geb. f 1.25. Kruyt. Inl. tot de phys. Chemie '29 geb. f 2.25. Maandel. Overz. der Weersgesteldheid 1932 f 0.25. Onweders. Optische verschijnselen enz. in Nederl. Dl. 50 f 0.75. Recueil des Travaux Botan. Neerlandais. Dl. 19, 20, 22, 25 t/m 28 per deel f 1.75. „Licht“ Pop. wetensch. uitg. 1e Serie 4 dln. in lederen banden f 24.—. 2e Serie idem f 24.—. Valckenier Suringar. Een aantal nomenclatuurgevallen bij Coniferen f 0.50 id. Het arboretum der L.H.S. te Wageningen f 0.50. H. Heukels, Plantenatlas. geb. 25 f 1.25. Zander Das leben der Biene geb. f 0.50. Zimmer Anleitung zur Beobachtung der Vögelwelt 2e dr. geb. f 0.50.

Porto voor kooper(s). Binnen een week geen antwoord, dan reeds verkocht.

Adres: C. Roeleveld, Noordzijde 138, Polsbroek.

Handbuch der Entomologie, door Schröder e.a. 3 bdn., 1925—1929; A treatise on zoology door E. Ray Lankester e.a. 8 bnd., 1900—1909; M. Heidenhain, Plasma und Zelle, 2 bnd. 1907—1911 alles voor meestbiedende.

Röseler-Lamprecht, Handbuch für biologische Uebungen, Zoologie, 1914, f 4.—; Gates, The mutation factor in evolution 1915, f 3.—; Lehmann, Theorien der Oenotherenforschung 1922, f 2.—; Verworn, Allgemeine Physiologie, 6e druk 1915, f 4.—; G. H. Parker, The elementary nervous system 1919, f 2.50; Viets, Vitzthun en Schulze, Acari in „Die Tierwelt Mitteleuropas, 1929, 2 afleveringen, f 4.—.

Porto voor koopers. Adres: Dr. J. A. W. Groenewegen, Joh. de Wittstr. 49, Leiden.

Long: a. Secrets of the woods. Woodfolk at school. Wilderness Ways. Ways of Wood folk. Little brother to the bear. Northern trails. Stories from Northern trails., alle f 1.50 per stuk.

b. Moeder Natuur. Leven en sterven der dieren in de wildernis. f 1.60 per stuk.
Volz: Im Dämmer des Rimba, f 1.50. Thompson Seton: The bibliography of a grizzly, f 3.—. Heinsius en Vogt: Wilde dieren, f 0.50. Fonck: Unter afrikanischen Groszwild, f 0.50. Dr. Carl Peter: Door Afrika's wildernissen, 3 dl. f 4.—. Harnisch: Der Vogelzug, f 2.25. Lamarck: Zoologische philosophie, f 2.—. P. J. Watteyne: Het Riou-meer, f 0.75. Nansen: Sibirien, ein Zukunftsland, f 3.—. Munnicke: Met Hagenbeck in het Oerwoud, f 3.—. A. B. Wigman: Langs eenzame paden, f 1.40. Bengt Berg: Abu Markub, f 3.50. Hewitt: The conservation of wild life in Canada, f 4.50. Brasser: Jacht op Groot wild in Ned. Oost-Indië, f 2.75. Brandt: Fahrten und Spurenkunde, f 1.75. Thienemann: Rossitten f 4.25. Stephainky: Spurschnee, f 2.—; Baillee: Days and nights of shikar, 2.75. Tepe: Jacht met de Camera, f 0.40, 1ste serie. Reckschies: Safouzauber, f 1.40. F. St. Mars: Snapshots of the wild, f 2.75. The wild unmasked, f 2.75. Herman Löns: Op de bergwei. De wulpen roepen, De eenzame ven. De kraaienhut. De wereld staat in bloei, per stuk f 1.50. Mümmelmann (duitsche uitgave) f 0.75; Mein braunes Buch, f 0.75. Arntzenius: Op bezoek bij mensch en dier, f 4.—. Glasfurd: Rife and romance in the indian jungle, f 4.—. Morgenthaler: In het rijk van Siamezen en Maleiers, f 2.75. Leefmans: Kijkjes en het dierenleven, f 1.—. v. Kadich: Erlebnisse im Kaukassus, f 1.50. Günther: Het leven der dieren, f 1.50. Sven Hedin: Drei Jahre im innersten Asien, f 0.75. Besser: Raubwild und Dickhäuter in Deutsch-Ost Afrika, f 0.40. Hagenbeck: Kreuz und quer durch die Indische Welt, f 1.50. Paul Vetterli: Wald und Wild (in 14 Afleveringen) f 10.—. Lydekker: Wild life of the world, 3 dl., f 18.—. Thomson: the new Natural History, f 16.—. Verkade's album: Het aquarium f 3.—.

Wanneer binnen 8 dagen geen antwoord, is het boek verkocht.

Adres: W. J. Schokker, Gijsbrecht van Amstelstraat 347, Hilversum.

Everts, Coloptera Neerlandica, compleet met supplement; ongebonden f 22.50.

Adres: Prof. Dr. Th. J. Stomps, Pl. Middellaan 7, Amsterdam.